

MTA Law Working Papers 2022/3

AI and Law Series

Alapjogi kérdések a DSM-irányelv 17. cikkében: a szerzőnek a mű lehívásra hozzáférhetővé tételhez szükséges joga korlátozásának arányossága

Grad-Gyenge Anikó

ISSN 2064-4515

http://jog.tk.mta.hu/mta_lwp

*Társadalomtudományi Kutatóközpont – MTA Kiválósági
Kutatóhely Eötvös Loránd Kutatási Hálózat
Centre for Social Sciences – MTA Centre of
Excellence Eötvös Loránd Research Network*

Alapjogi kérdések a DSM-irányelv 17. cikkében: a szerzőnek a mű lehívásra hozzáférhetővé tételhez szükséges joga korlátozásának arányossága

A DSM-irányelvvel² összefüggésben mértékadó források sokasága³ foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy az általa bevezetett, a tartalmegosztó szolgáltatók kötelezettségeire és felelősségére irányadó új rezsim mennyiben korlátozza megengedett vagy meg nem engedhető módon az e szolgáltatásokat igénybevevő (nem szerzői jogi értelemben vett) user-ek alapvető jogait (elsősorban a véleménynyilvánításuk szabadságát). E vonatkozásban már az irányelv kitárgyalása során is számos tudományos és iparági vélemény, valamint javaslat keletkezett,⁴ a DSM-irányelv tervezetét övező teljes politikai vita központjában állt az alapjogi szintű kiegyensúlyozottság kérdése. Jól mutatja azt, hogy ezt a kérdést egyelőre nem sikerült minden fél számára megnyugtató módon rendezni, hogy a lengyel kormány még az irányelv átültetési határidejének lejártát megelőzően megsemmisítési keresettel az Európai Bírósághoz fordult a szabályozás alapjogi megfelelőségi vizsgálatának lefolytatása érdekében.⁵ A vita feltehetően mások számára sem zárult még le: a tagállamok igen nagy többsége, vélhetően a Bíróság döntésére is számítva – kivár, az irányelv átültetése feltűnően alacsony számú tagállamban (többek között Magyarországon) történt meg a kitűzött határidőre.⁶

---

¹ Tudományos és innovációs dékánhelyettes, tanszékvezető, habilitált egyetemi docens, BME GTK Üzleti Jog Tanszék, grad-gyenge.aniko@gtk.bme.hu.

² A digitális egységes piacon a szerzői és szomszédos jogokról, valamint a 96/9/EK és a 2001/29/EK irányelv módosításáról szóló, 2019. április 17-i (EU) 2019/790 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: DSM-irányelv).

³ A teljesség igénye nélkül kell megemlíteni Sebastian Schwemer, Jens Schovsbo: What is Left of User Rights? – Algorithmic Copyright Enforcement and Law in the Light of the Article 17 Regime. In: Paul Torremans (ed): Intellectual Property Law and Human Rights. 4th edition, Wolters Kluwer, 2020., Matthias Leistner: European Copyright Licensing and Infringement Liability Under Art. 17 DSM-Directive. Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge? Zeitschrift für Geistiges Eigentum/Intellectual Property Journal 2020/2. 123-214. o., Martin Senftleben: Institutionalized Algorithmic Enforcement – The Pros and Cons of the EU Approach to UGC Platform Liability. Florida International University Law Review, 2020/14 (2), 299-328. o., Quintais, João, Frosio, Giancarlo, Gompel, Stef van, Hugenholtz, P. Bernt, Husovec, Martin, Jütte, Bernd Justin, Senftleben, Martin: Safeguarding User Freedoms in Implementing Article 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive: Recommendations From European Academics (November 11, 2019). <https://ssrn.com/abstract=3484968> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3484968>.

⁴ Itt különösen ki kell emelni az ALAI-nak a tárgyban írott három véleményét: 2019 ALAI opinion on Article 13 of the proposal for a Directive on copyright in the Digital Single Market as adopted by the triologue; 2020 First Opinion on certain aspects of the implementation of Article 17 of Directive (EU) 2019/790 of 17 April 2019 on copyright and related rights in the digital single market, 2020 Second Opinion on certain aspects of the implementation of Article 17 of Directive (EU) 2019/790 of 17 April 2019 on copyright and related rights in the digital single market (mindhárom vélemény elérhető: <https://www.alai.org/en/resolutions-and-positions/>), valamint az European Copyright Society álláspontját: Alex Metzger, Martin Senftleben: Comment of the European Copyright Society on Selected Aspects of Implementing Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market Into National Law. <https://europeancopyrightsocietydotorg.files.wordpress.com/2020/04/ecs-comment-article-17-cdsm.pdf>.

⁵ A lengyel kormány 2019. május 24-én kezdeményezett eljárást az Európai Unió Bírósága előtt. A C-401/19. ügy jelenleg is folyamatban van, egyelőre főtanácsnoki vélemény látott napvilágot, amelyet alább elemzünk.

⁶ Az Európai Bizottság 2021. július 26-án jelentette be, hogy 23 tagállam ellen indít kötelezettségszegési eljárást a DSM-irányelv átültetésének elmulasztása miatt.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_21_3902?utm_source=POLITICO.EU&utm_campaign=14d27e1a3e-EMAIL_CAMPAIGN_2021_07_26_11_26&utm_medium=email&utm_term=0_10959edeb5-14d27e1a3e-189670741. Közülük azóta néhány tagállam teljesítette az átültetési kötelezettségét: a késlekedők közül 2021. december 8-ig Írország, Olaszország és Észtország ültette át az irányelvet.

Az alapjogi kérdés nyilvánvalóan nem bagatellizálható: a szabályozás által érintett valamennyi szereplő, a szerzői jogi jogosultak és userek, továbbá a (z immár szerzői jogi értelemben vett) felhasználók jogos érdekei, a felhasználási helyzetben gyakorolt jogok mind alapjogi védelmet élveznek, ilyen módon pedig az ezek közti kiegyensúlyozottság a rendszer működőképességének egyik fő garanciája.

Jelen tanulmányom a 17. cikk szabályai alapjogi elemzésének fenti fő sodrától eltér, egy korábban megkezdett gondolatmenetem folyománya. Korábbi írásomban már foglalkoztam azzal a kérdéssel, hogy az európai uniós jogharmonizáció egyes aktusai – korábban különösen az Európai Bíróság gyakorlata – mennyiben befolyásolja a szerzői jog kizárólagos jellegét, pontosabban arra kerestem a választ, hogy a jogsértésért való felelősség telepítése és annak erőteljes korlátozása a szubjektív szempontok beemelése útján mennyiben derogálja a vele szimbiozisban létező kizárólagos jogot.⁷ Ezt a problémát a DSM-irányelv 17. cikkének kontextusában megfogalmazva azt szükséges vizsgálni, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tételhez fűződő szerzői kizárólagos jog korlátozása egy igen erős felelősségkorlátozó rezsím útján miként hat a kizárólagos jogként értelmezés lehetőségére. Másként megközelítve – a szakirodalom újkeletű szóhasználatával – az algoritmikus jogérvényesítés (valójában inkább: jogkikényszerítés) lehetővé tétele és a jogérvényesítés hagyományos útjainak szinte teljes lezárása miként hat annak a kizárólagos jogként való értelmezés lehetőségére.

Elemzésemben a kérdést alapvetően dogmatikai vizsgálattal, az irányelv előkészítő dokumentumai segítségével, valamint a Bizottság által az átültetési határidőt követően kibocsátott Közlemény⁸ elemzésével, továbbá a szakirodalmi források vizsgálatával, az EUB főtanácsnoka, Henrik Saugsmansgaard véleményének elemzésével igyekszem a kérdéskört körbejárni.

A lehívásra történő hozzáférhetővé tétel, mint a szerző (és a kapcsolódó jogi jogosultak) kizárólagos engedélyezési joga és e jog alapjogi védelme

A lehívásra hozzáférhetővé tétel jogát a WIPO Szerzői Jogi Szerződése⁹ ismerte el elsőként a multilaterális nemzetközi egyezmények körében, méghozzá a szerző új, önálló kizárólagos jogaként, amelynek korlátozhatósága a WCT alapján abban a körben vált megengedetté, ahogy a hozzá hasonló kizárólagos jogoké. Fontos döntés volt a jogalkotási folyamat során, hogy a lehívásra hozzáférhetővé tétel jogát nem valamiféle korábbi engedélyezési jog nélküli díjigény, esetleg kényszerengedély keretében definiálták, hanem ezen a területen is a legteljesebb jogosultságot kapta a szerző: a felhasználást megelőző engedélyezési jogot biztosították számára.¹⁰ A kizárólagos jog korlátozására a többi kizárólagos jog korlátozásának kereteit is megadó háromlépcsős teszt került bevezetésre, ami a biztosított jogok szerzői jogi rendszeren belül lehetővé tett korlátozásának maximumát állapította meg. A WCT 14. cikke (2) bekezdése rögzítette azt az elvárást is, hogy a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy a nemzeti jogukban rendelkezésre álljanak azok a jogérvényesítési eszközök, amelyek a szerződésben meghatározott jogok megsértése esetén hatékony eljárást tesznek lehetővé, ideértve a jogsértések megelőzésére, valamint a további jogsértésektől való elrettentésre szolgáló, megfelelő jogorvoslatokat. Arról nem szól a szerződés, hogy a jogorvoslatnak milyen formában, eljárásban kellene megvalósulnia, de a hivatkozott cikk (1)

---

⁷ Grad-Gyenge Anikó: A jogsértésért való felelősség vagy a nyilvánossághoz közvetítési jog új határai. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 2017/5. 7-14. o.

⁸ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a digitális egységes piacon a szerzői jogról szóló (EU) 2019/790 irányelv 17. cikkével kapcsolatos iránymutatás. Brüsszel, 2021.6.4. COM(2021) 288 final.

⁹ A Szellemi Tulajdon Világszervezete 1996. december 20-án elfogadott szerzői jogi szerződése, Magyarországon kihirdette a 2004. évi XLIX. törvény.

¹⁰ Silke von Lewinski: International Copyright Law and Policy. Oxford, 2008. 454-458. o.

bekezdése utalt arra, hogy ezt a tagállamok a saját jogrendszerükkel összhangban kell, hogy megvalósítsák. A WCT ezt a szabályozási megoldást a szerzőé mellett megjelenő egyéb, más forrásokban alapjogi védelemben részesített társadalmi érdekek kiegyensúlyozott védelme körében helyezte el.¹¹

A WCT-t az Európai Unió jogrendjébe átültető Infosoc-irányelv a kijelölt utat követte,¹² azzal, hogy az WCT adta keretek között előírta a nyilvánossághoz közvetítési jog bevezetésének kötelezettségét a tagállamok számára, a háromlépcsős teszt megismétlésével definiálta a tagállamok számára azokat a konkrét kivételeket és korlátozásokat is, amelyek a szerző kizárólagos engedélyezési jogát szűkebbre szoríthatják.¹³ Bár megnyitotta a lehetőséget arra, hogy a tagállamok a saját jogukban korábban is alkalmazott, *de minimis* kivételeket is fenntartsanak, lényegében meghatározta azt a keretet, amelyben a különböző érdekek a szerzői jogon belül kiegyensúlyozhatók.

Bár számos európai bírósági ügyet megérő vita zajlott arról, hogy a fentiek szerint biztosított kizárólagos jogot más alapjogi védelem alatt álló érdekekkel való ütközésük során ezekből fakadó külső (i.e. szerzői jogi rendszeren kívüli) korlátozások is érinthetik-e, vagy a kizárólagos jog egyedül a szerzői jog rendjén, kivétel vagy korlátozás formájában, az Infosoc-irányelv adta keretek között szorítható meg, ez a vita – legalábbis a szerzői jogi kivételek és korlátozások tekintetében – immáron eldőlni látszik.¹⁴

Az Európai Bíróság a Pelham-ügyben¹⁵ a Kraftwerk együttes Metall auf Metall című számának hangfelvételéből kivett zenei hangminta (sampling) engedély nélküli felhasználása kapcsán járt el. A Bíróság kimondta, hogy a 2001/29 irányelvet – az Európai Unió Alapjogi Chartájára figyelemmel – úgy kell értelmezni, hogy a hangfelvételek előállítója (...) felléphet a hangfelvételéből valamely harmadik személy által valamely más hangfelvételbe való belefoglalás céljából átvett hangrészlet felhasználásával szemben, még ha e részlet igen rövid is. Ettől csak akkor lehet eltérni, ha e részletet az említett hangfelvételbe módosított és egyébként a felvétel meghallgatásakor felismerhetetlen formában foglalják bele. A Bíróság a kizárólagos jog korlátozásának azzal az indokolással szabott gátat, hogy a tagállamok szabályozási hatásköre nem terjed ki arra, hogy a nemzeti jogukban a hangfelvétel-előállítók engedélyezési joga tekintetében az Infosoc-irányelv 5. cikkében meghatározottakon túlhaladó kivételeket és korlátozásokat állapítsanak meg. Az említett felhasználást a nemzeti jogban szabadabbá minősítő kivételi lehetőség pedig az Infosoc-irányelvben nincs.¹⁶

---

¹¹ A WCT preambuluma szerint a felek „felismerve az egyensúly fenntartásának szükségességét a szerzők jogai és a szélesebb közérdek, különösen az oktatás, kutatás és információhoz való hozzájutás érdekei között” kötötték a szerződést.

¹² Az információs társadalommal kapcsolatos szerzői és szomszédos jogokról szóló, 2001. szeptember 27-i 2001/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Infosoc-irányelv).

¹³ Infosoc-irányelv 5. cikk.

¹⁴ Az ügyeket elemzi Baranyi Róbert: De ki őrzi az őrzőket? A CDSM-irányelv szűrési mechanizmusa és a vélemény szabadság. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 16. (126.) 6. szám, 2021. december 40-42. o.

¹⁵ Az Európai Bíróság 2019. július 29-én a C-476/17. számú Pelham GmbH, Moses Pelham, Martin Haas kontra Ralf Hütter, Florian Schneider-Esleben ügyben hozott ítélete.

¹⁶ Caterina Sganga: A Decade of Fair Balance Doctrine, and How to Fix It: Copyright Versus Fundamental Rights Before the CJEU from Promusicae to Funke Medien, Pelham and Spiegel Online (August 1, 2019). European Intellectual Property Review 2019/11. <https://ssrn.com/abstract=3414642>, Christoph Geiger, Izyumenko, E.: The Constitutionalization of Intellectual Property Law in the EU and the *Funke Medien, Pelham* and *Spiegel Online* Decisions of the CJEU: Progress, but Still Some Way to Go!. IIC 51, 282–306. o. (2020) <https://doi.org/10.1007/s40319-019-00901-1>, Snijders T, van Deursen S: The road not taken: the CJEU sheds light on the role of fundamental rights in the European copyright framework: a case note on the Pelham, Spiegel Online and Funke Medien decisions. IIC 2019, 50:1176–1190. BJ Jütte. JO Quintais: Advocate General turns down the music: sampling is not a fundamental right under EU copyright law. EIPR 41(10):654.

E nyomon továbbhaladva az EUB a korlátozott terjesztésű dokumentumok sajtóban történt kiszivárogtatásáról szóló *Funke Medien (Afghanistan Papiere)* ügyben¹⁷ kimondta, hogy az Infosoc-irányelvben foglalt kizárólagos jogok anyagi jogi tartalma tekintetében az irányelv teljes körű harmonizációt előírányzó intézkedésnek minősül. Ezzel szemben az irányelv 5. cikkében hozzá kapcsolt kivételek és korlátozások nem minősülnek a bennük foglalt kivételek vagy korlátozások terjedelme tekintetében teljes körű harmonizációt előírányzó intézkedésnek, vagyis ezek tekintetében van a tagállamoknak mozgásteret. Mindazonáltal arra a kérdésre, hogy Európai Unió Alapjogi Chartájának 11. cikkében biztosított tájékoztatói szabadság és sajtószabadság az irányelvben előírt kivételeken és korlátozásokon túlmenően igazolható-e eltérést (kivételt, korlátozást) a szerző kizárólagos többszörözési és nyilvánosságához közvetési joga alól, a Bíróság nemleges választ adott. Eszerint az irányelvbeli kivételek és korlátozások saját maguk, kizárólagosan szolgálják az Alapjogi Charta érvényesülését, de nem lehet ezeken túlhaladni. Így azonban a nemzeti bíróság feladata is arra szorul vissza, hogy az adott ügy körülményeinek összességére tekintettel úgy alakítsa ki a védett érdekek közötti egyensúlyt, amely – miközben tiszteletben tartja azok szövegét és megőrzi azok hatékony érvényesülését – teljes mértékben összhangban van az Európai Unió Alapjogi Chartája által biztosított alapvető jogokkal. Eszerint a nemzeti bíróságok (továbbá az EUB) értelmezési, kiegyensúlyozási feladata az irányelv keretein belülre szorul. Ilyen módon nem csak a kizárólagos jog terjedelme van uniós szinten meghatározva, de a kivételek és korlátozások legtágabb terjedelme is. A legszűkebb terjedelmüket pedig a tagállamok a többi alapjogra is tekintettel kell, hogy kialakítsák.¹⁸

Mindezidáig utolsóként az EUB a *Spiegel online* ügyben foglalkozott a kérdéssel, amely egy, politikai szereplő szerzőjére később hátrányossá vált cikke közzétételével kapcsolatban folyt.¹⁹ Ebben a Bíróság kimondta, hogy az irányelvvel ellentétes az olyan nemzeti szabály, amely arra az esetre korlátozza az e rendelkezésben előírt kivétel vagy korlátozás alkalmazását, amikor a védett mű napi eseményekről szóló tudósítás céljából történő felhasználására vonatkozó előzetes engedély kérésére ésszerűen nincs lehetőség. A Bíróság arra hivatkozott, hogy ez utóbbi kritérium olyan módon szűkíti tovább az irányelvben foglalt tudósítási célú kivétel hatályát (és szélesíti ezáltal a szerző rendelkezési jogát), ami az irányelvben egyrészt nem szerepel, másrészt nem indokolhatóan korlátozza a művekhez való ilyen célú hozzáférést és ezáltal viszont ténylegesen akadályozza a tájékoztatói szabadság érvényesülését. Az önmagában még nem volt kifogás tárgya, hogy olyan megszorítást emelt be a nemzeti szabályozás, amelyet az irányelv nem szabályozott, hanem az, hogy az túl szigorú kritériumnak bizonyult, még hozzá abból a szempontból, hogy így már nem volt teljesíthető a szabályozás alapjogi megfelelése az információs szabadság tekintetében. Ez azt is jelenti, hogy a szerző kizárólagos jogának szűkítése kivétel vagy korlátozás bevezetésével egyes esetekben nem csak lehetőség, hanem akkor, ha a vele szemben álló alapjog másként nem tud érvényesülni, akár jogalkotási kényszerré is válhat. Ez pedig az ilyen és ehhez hasonló helyzetekben akár odáig is vezethet, hogy mérlegelnie kell a jogalkotónak, hogy valamennyi szempontra tekintettel, elégségesen korlátozta-e a kizárólagos jog érvényesülését, és a kizárólagos jog szűkre szabott korlátozása során nem „védte-e túl” a jogosultat, vagy szélesítenie kell a korlátozás hatályát a kiegyensúlyozottság érdekében.

¹⁷ Az Európai Bíróság 2019. július 29-én a C-469/17. számú *Funke Medien NRW GmbH* kontra *Bundesrepublik Deutschland* ügyben hozott ítélete.

¹⁸ Kaiser, Ansgar and Scheuerer, Stefan, *The Impact of Fundamental Rights on European Copyright Law – Opinion on the CJEU Decisions C-516/17 'Spiegel Online' and C-469/17 'Funke Medien'* (October 31, 2019). *GRUR Int.* 2019, 1153-1160. o., Hui, A., Döhl, F. *Collateral Damage: Reuse in the Arts and the New Role of Quotation Provisions in Countries with Free Use Provisions After the ECJ's Pelham, Funke Medien and Spiegel Online Judgments.* *IIC* 52, 852–892 (2021).

¹⁹ Az Európai Bíróság 2019. július 29-én a C-516/17. számú *Spiegel Online GmbH* kontra *Volker Beck* ügyben hozott ítélete.

A paródia-kivétel tekintetében sajátos, de a fentiek alapján már egyáltalán nem meglepő helyzet alakult ki. Az Infosoc-irányelv a többszörözés és lehívásra hozzáférhetővé tétel tekintetében tette lehetővé a paródiacélú kivétel bevezetését a tagállamok számára.²⁰ A tagállamok jelentős része azonban a paródia, mint a véleményszabadság kifejezése lehetőségét más módon is elegendőnek látta biztosítani és a kivételt nem vezette be a szerzői jogi rendszerébe, vagyis nem korlátozta az említett kizárólagos jogokat. A DSM-irányelv ezt követően a paródia nyilvánossághoz közvetítés útján való megvalósulását azonban kötelezőben bevezetendő kivétellé módosította.²¹ Az a furcsa helyzet állt elő számos tagállamban, hogy míg a paródia elkészítéséhez a jogosult engedélye szükséges, a nyilvánossághoz közvetítéséhez azonban nem erre nem lenne szükség. Aligha van azonban olyan érvelés, amely szerint az egyik bevezetése túlzó, a másiké pedig elfogadható lenne a szerzői kizárólagos jog korlátozása szempontjából.

A nemzeti jogalkotó a fenti EUB ítéletek, valamint az Infosoc- és a DSM-irányelv összevetése nyomán haladva álláspontom szerint már csak úgy dönthet (ahogy egyébként tette a magyar jogalkotó²²), hogy a paródia-szabadság tekintetében annak a nyilvánossághoz közvetítési aspektusát mindenképp lehetővé teszi kivételként/korlátozásként. Viszont az a mérlegelési joga, hogy a paródia transzformatív elemét engedélyhez köti-e, szintén jelentős mértékben leszűkült: nem támasztható alá, ha a megosztás (véleménykifejezés okán) szabad, az alkotás (szintén véleménykifejezés okán) engedélyköteles kellene, hogy maradjon.

Az Európai Bíróság döntéseinek áttekintése alapján elmondható, hogy a szerzői jog alapjogok érvényesülése érdekében történő külső korlátozásának gondolata részben meghaladtá vált, részben belső korlátozási eszközzé alakult át: lényegében nincs lehetőség az alapjogi mércére hivatkozva kívülről korlátozni az uniós jogban biztosított szerzői jogokat. Az alapjogok érvényesülése az uniós jog által biztosított mozgásteret csak szűkítheti, és erre, de legfeljebb erre a mérlegelésre – nemzeti jogalkotás hiányában – a nemzeti bíró is felhatalmazással rendelkezik.

Mindebből jól látszik, hogy a kivételek és korlátozások tekintetében az uniós jogalkotó zárt pályát alkotott: a nemzeti jogalkotónak az alapjogok kiegyensúlyozott érvényesítése során a kizárólagos jog uniós szinten definiált terjedelme és a szintén uniós szinten meghatározott maximális korlátozás határai között kell megtalálnia az alapjogok egyensúlyát. A tulajdoni garancia által védett szerzői jog nem szorítható meg annál jobban, amit az Infosoc-irányelv 5. cikke, továbbá a háromlépcsős teszt kijelöl. Ezen túlhaladva már a szerzői tulajdon aránytalan korlátozása történne meg.

Igen fontos látni, hogy a Bíróság eddig minden esetben elfogadta azt, hogy a kizárólagos jog irányelv által meghatározott terjedelme a szerzői érdekek indokolt védelmét biztosítja, továbbá hogy az irányelvben rögzített kivételek és korlátozások megfelelő keretet adnak a szerzői joggal szemben álló alapjogok érvényesítésének is. A Bíróság legfeljebb odáig jutott el, hogy a tagállami finomhangolásnak melyek az alkalmas és melyek az alkalmatlan eszközei. Az, hogy a bírói gyakorlat idáig jutott el, egyáltalán nem zárja ki azt, hogy a Bíróság adott esetben – a megfelelő eljárásban – akár eljuthatna oda is, hogy az irányelvi szabályozás nem biztosítja az alapjogok kiegyensúlyozott védelmét sőt, ehhez a megállapításhoz eljuthatna mind a szerzői, mind a szerzőével szemben álló érdekek javára.

A lehívásra hozzáférhetővé tételhez fűződő kizárólagos engedélyezési jog bírósági érvényesíthetőségének eddigi alapjogi megfontolásai

---

²⁰ 5. cikk (3) bekezdés k) pont.

²¹ 17. cikk (7) bekezdés b) pont.

²² A módosításhoz vezető szempontokat kiváloan foglalja össze Ujhelyi Dávid: A paródiakivétel szükségessége és lehetséges keretrendszere című PhD-értekezése. 165-171. o. https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/UJHELYI_D%C3%A1vid_dolgozatv.pdf.

A fentiekből következtetve juthatunk el arra a gondolatra, hogy bár a kizárólagos jog belső korlátozás útján szorítható meg, ez nem jelenti azt, hogy ez a belső korlátozás csak szabad felhasználás útján lenne szabályozható, és azt sem, hogy e más típusú belső korlátozásnak viszont nem kellene az alapjogi teszteknek megfelelnie. Vagyis még abban az esetben is, ha a kizárólagos jog korlátozása a szerzői jog rendszerén belül kerül szabályozásra, annak ugyanúgy eleget kell tennie az alapjogi tesztek elvárásainak. Az Európai Bíróság az elmúlt két évtizedben több ügyben is vizsgálta azt, hogy a széles körben, de nem teljes mértékben harmonizált szerzői jogi jogérvényesítési rendszer mennyiben tesz eleget az alapjogi megfontolásoknak. Az Európai Unió mindezidáig a szerzői jog polgári, illetve közigazgatási jogi úton való érvényesítésének harmonizációját valósította meg, ennek alapját a 2004/48/EK irányelv képezi, amely természetesen alkalmazandó a lehívásra hozzáférhetővé tétel jogának megsértése eseteire is.²³ (A büntetőjogi harmonizáció többszöri sikertelen kísérlet után is a tagállamok hatáskörébe tartozik.²⁴)

A jogérvényesítési rendszer magját az Enforcement-irányelvben foglaltak határozzák meg: ez az irányelv egy erősen objektív rendszerű (azaz a jogsértés ténye és nem a jogsértő tudatállapota alapján szankcionáló), az elkövethető jogsértések sokszínűségéhez megfelelően széles körben alkalmazható szankció-rendszert alakított ki. Az irányelv jelentős előrelépés volt abból a szempontból, hogy felismerte és szabályozta, hogy számos esetben nem csak a tényleges felhasználót, hanem a felhasználással kapcsolatban álló egyéb személyeket, egyes közvetítőket is indokolt bevonni az igényérvényesítés körébe.

Az Enforcement-irányelv alapján a jogsértés abbahagyására és a további jogsértéstől való eltiltásra vonatkozó, illetve a jogsértéssel kapcsolatos adatok szolgáltatására irányuló igényt lehet érvényesíteni azzal szemben, aki a jogsértést elkövette, de olyan személyekkel szemben is, akik maguk nem valósítottak meg jogsértő cselekményt. Utóbbiakkal szemben értelem szerűen az kérhető, hogy a jogsértéshez vagy a közvetlenül fenyegető jogsértéshez való segítségnyújtást hagyják abba, illetve ettől tartózkodjanak a jövőben.

Az, hogy az Eker-irányelv²⁵ értelmében vett (online) közvetítő szolgáltatók – függetlenül attól, hogy egyébként nem minősülnek felhasználónak és így felhasználóként nem felelnek a jogsértésért – az irányelv több szankciója kapcsán is érintettek lehetnek, számos ügyben vetette fel azt a kérdést, hogy vajon velük szemben egyáltalán ezek a kiterjesztett szankciók alkalmazhatók-e, vagy témám szempontjából: a szankciók esetleges alkalmazása a szerzői kizárólagos jog (jellemzően a lehívásra hozzáférhetővé tételi jog) érdekében nem sérti-e valamilyen alapjogi védelem alatt álló érdeküket.²⁶

Egy belga ügyben a SABAM (a belga zenei közös jogkezelő szervezet) ideiglenes intézkedést kért a Scarlet Extended SA ellen, amelynek keretében megállapították, hogy a Scarlet internet-szolgáltatásán keresztül engedély nélküli fájlcserével megvalósuló szerzői jogsértés zajlik. A SABAM a nemzeti bíróságtól kérte azt, hogy kötelezze arra a Scarletet, hogy az hagyja abba a jogsértéshez nyújtott szolgáltatói tevékenységét, és ez egy blokkolási és szűrési

---

²³ A szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Enforcement-irányelv).

²⁴ Fazekas Judit – Gyenge Anikó: Büntetőjogi jogérvényesítés a szellemi tulajdon-jogok területén és nemzeti szinten. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle 1. (111.) évfolyam 6. szám, 2006. december, 5-22. o.

²⁵ A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000. június 8-i 2000/31/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: Eker-irányelv).

²⁶ Irina Baraliuc, Sari Depreeuw, Serge Gutwirth: Copyright enforcement in the digital age: a post-ACTA view on the balancing of fundamental rights, *International Journal of Law and Information Technology*, Volume 21, Issue 1, Spring 2013, 92–104. o.

módszer bevezetése útján valósuljon meg. Az Európai Bíróság az ügyben²⁷ végül arra a következtetésre jutott, hogy az Emberi Jogi Charta 16. cikkében biztosított vállalkozás szabadságára, valamint a szolgáltatást igénybevevő ügyfeleknek a Charta 8. és 11. cikkében biztosított személyes adatokhoz, továbbá az információk fogadásához és közléséhez fűződő jogaira is tekintettel

- a nemzeti bíróságnak az ideiglenes intézkedés tartalmára, illetve a jogsértés abbahagyására, valamint a jogsértéstől való eltiltás tartalmára vonatkozó jogértelmezési lehetősége konkrét ügyben nem terjed odáig, hogy általában, valamennyi érintett és nem érintett szereplőre tovagyűrűző hatással bíró rendelkezést hozzon, ehhez nemzeti jogalkotói lépés szükséges;
- a nemzeti jogalkotó is csak az arányosság elvének figyelembevételével vezethet be online tartalomszűrést;
- a szűrés nem lehet minden elektronikus kommunikációra kiterjedő;
- a szűrés és blokkolás nem alkalmazható általában, generális prevenció céljára;
- ott egyáltalán nem alkalmazható szűrés és blokkolás, ahol nincs jogsértés;
- a szűrést és blokkolást nem lehet kizárólag az internet-szolgáltató költségére bevezetni.²⁸

A Scarlet-ügyben hozott döntés lényegét megismételte a Bíróság az ún. Netlog-ügyben²⁹ hozott döntésében, amelyben ugyanúgy a SABAM belga szerzői jogvédő szervezet perelt egy internetes szolgáltatót, ez esetben egy közösségimédia-jellegű szolgáltatást működtető tárhelyszolgáltatót. A Bíróság annyiban meghaladta a korábbi ügyben hozott döntését, hogy a nemzeti szintű bírósági döntés nem irányulhat a szűrési rendszer felállítása során arra sem, hogy folyamatosan azonosítsa a SABAM repertoárjába tartozó valamennyi zeneművet, filmet vagy más audiovizuális alkotást, akár olyanokat is, amelyek a döntés időpontjában még meg sem születtek, csak később kerülnek be a jogkezelés körébe. Egy ilyen szűrési rendszer ugyanis indokolatlanul és aránytalanul korlátozná a tárhelyszolgáltató vállalkozási szabadságát.

Végül a UPC Telekabel ügyben³⁰ hozott döntés értelmében a hozzáférés biztosító szolgáltató eltöltő végzés alapján kötelezhető előzetes tartalomszűrésre, ha annak a konkrét módja a vállalkozáshoz való alapjogát nem korlátozza aránytalanul. Az összemérést a tagállami bíróságnak kell elvégeznie. Az ügyben konkrét filmek tekintetében kérte a jogosult a hozzáférés szolgáltató kötelezését a szűrésre.³¹

Mindezen ügyek alapján lehet azt mondani, hogy az Európai Bíróság igen régóta foglalkozik olyan ügyekkel, amelyekben a közvetítő szolgáltatást végző szolgáltató felelőssége nem szűnik meg a jogsértő tartalom egyszerű eltávolításával, hanem további szankciók is alkalmazhatók ellene és ezeket a Bíróság nem is tekintette minden körülmények között

---

²⁷ Az Európai Bíróság 2011. november 24-i C-70/10. számú a Scarlet Extended SA kontra Société Belge des Auteurs, Compositeurs et  diteurs SCRL (SABAM)  gyben hozott ítélete.

²⁸ Gerhard Spindler: Copyright Law and Internet Intermediaries Liability. In: Synodinou TE., Jougleux P., Markou C., Prastitou T. (eds): EU Internet Law in the Digital Era. Springer, 2020., Tatiana-Eleni Synodinou.

Intermediaries' liability for online copyright infringement in the EU: Evolutions and confusions, Computer Law & Security Review, Volume 31, Issue 1, 57-67. o.

²⁹ A Bíróság 2012. febru r 16-i C-360/10. szám  ítélete (harmadik tan cs) a Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) kontra Netlog NV  gyben.

³⁰ Az Európai Bíróság 2014. m rcius 27- n a C-314/12. el zetes döntéshozatali  gyben UPC Telekabel Wien GmbH kontra Constantin Film Verleih GmbH  s Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH hozott  t lete.

³¹ Giulia Piora: Catch me if you can: CJEU safeguards the privacy of online copyright infringers in landmark decision Constantin Film Verleih v YouTube. Rivista di Diritto dei Media 3/2020. <https://www.medialaws.eu/rivista/catch-me-if-you-can-cjeu-safeguards-the-privacy-of-online-copyright-infringers-in-landmark-decision-constantin-film-verleih-v-youtube/>.

aránytalan kötelezésnek. Sőt az ideiglenes intézkedés, továbbá a jogsértéstől való eltiltás körében a szűrésre kötelezés elfogadott szankciónak tekinthető, ha az egyébként a másik fél vállalkozáshoz való, szintén a Charta védelme alatt álló jogát nem korlátozza aránytalan módon. A Bíróság ezekben az esetben a „hagyományos”, az Enforcement-irányelvben megállapított jogérvényesítési eszköztárat töltötte meg olyan új, alapvetően technológiai eszközökkel, amelyek az új technológiák útján elkövetett jogsértések esetében megfelelőek lehetnek. Mindezeknek az alkalmazása azonban továbbra is a nemzeti bíróság mérlegelési jogkörébe tartozik és figyelemmel kell lennie az arányosság követelményére.³²

A Promusicae-ügyben a Bíróság kimondta, hogy az Ekerie., az Infosoc-irányelv és az adatvédelmi irányelv nem kötelezi arra a tagállamokat, hogy a szerzői jog hatékony védelmének biztosítása céljából előírják a személyes adatok polgári eljárás keretében történő közzétételének kötelezettségét.³³ Vagyis ezen a téren a tagállamok saját kompetenciáik alapján dönthetnek a kötelezettség megteremtéséről.³⁴ Azt, hogy a tagállamok nem akadályozza az uniós jog abban, hogy a személyes adatok polgári eljárás keretében történő közzétételének kötelezettségét a nemzeti jogban előírják, megerősítette az azóta született LSG-döntés³⁵ is. Egyértelmű uniós jogi kötelezettség hiányában azonban a szerzői jogi védelem határa mégis nehezen húzható meg. A Bonnier-ügyben³⁶ már a Bíróság nem tekintette az uniós jogba ütközőnek azt a (svéd) tagállami megoldást, amely lehetővé teszi, hogy egy adott internet-előfizető vagy internethasználó azonosítása érdekében arra kötelezzék az internet-hozzáférést biztosító szolgáltatót, hogy a szerzői jog jogosultjának vagy ez utóbbi jogutódjának tájékoztatást adjon arról az előfizetőről, akinek a szolgáltató egy adott IP-címet (internetprotokoll) biztosított, amely címről állítólag a jogsértést elkövették. A svéd nemzeti jogszabály a kereshetőségi joggal rendelkező személy által előterjesztett személyes adatok közzétételére vonatkozó meghagyás iránti kérelem tárgyában eljáró bíróság számára lehetővé teszi, hogy az egyes esetek körülményei alapján és az arányosság elvéből eredő követelmények megfelelő figyelembevételével mérlegelje az ellentétes érdekeket.³⁷

Az Európai Bíróság ezekben az esetekben eljutott arra a következtetésre, hogy a személyes adatok védelme sem olyan érdek, amely minden esetben megelőzné a szerzői jogi jogosult érdekeinek védelmét. Mivel azonban a szembenálló érdekek kiegyensúlyozására a másodlagos uniós jog maga nem ad iránymutatást, ezért azt csak az Emberi Jogi Charta alapján tudta megítélni. Mindenesetre a kiegyensúlyozás nem haladhat túl az Enforcement-irányelv adta kereteken.

A legintenzívebb jogfejlesztést a jogérvényesítés területén az Európai Bíróság egyes közvetítő szolgáltatók ilyenként való megítélésével kapcsolatban végezte. Ez, bár csupán közvetve jogérvényesítési kérdés, mégis fontos témánk szempontjából: a közvetítő szolgáltató ellen

---

³² Sophie Stalla-Bourdillon: Sometimes One Is Not Enough - Securing Freedom of Expression, Encouraging Private Regulation, or Subsidizing Internet Intermediaries or All Three at the Same Time: The Dilemma of Internet Intermediaries' Liability 7 J. Int'l Com. L. & Tech. 154 (2012).

³³ Dekhuijzen, Anja: Netherlands: Proportionality of ISP's Obligation to Transfer Client Data to IP Right holder – a Promusicae like case" Computer Law Review International, vol. 22, no. 5, 2021, 155-159. o.

³⁴ C-275/06. előzetes döntéshozatali ügy Productores de Música de España (Promusicae) kontra Telefónica de España SAU.

³⁵ C-557/07. végzés LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH kontra Tele2 Telecommunication GmbH.

³⁶ C-461/01. előzetes döntéshozatali ügy Bonnier Audio AB és társai kontra Perfect Communication Sweden AB.

³⁷ Baraliuc, Irina: Intellectual Privacy: A Fortress for the Individual User? In: Balcells, J., Cerrillo i Martínez, A., Peguera, M., Peña-López, I., Pifarré de Moner, M.J., & Vilasau Solana, M. (coords.): Big Data: Challenges and Opportunities. Proceedings of the 9th International Conference on Internet, Law & Politics. Universitat Oberta de Catalunya, Barcelona 25-26 Jun, 2013.

alkalmazható igények köre rendkívül szűkös mind az Eker-irányelv, mind az Enforcement-irányelv alapján. E szolgáltatók egy része üzleti modellje azonban már rég túlhalad az egyszerű tárhelyszolgáltatáson.

A L'Oréal és társai kontra eBay ügyben³⁸ (C-324/09) a L'Oréal szerint az eBay olyan kulcsszavakkal irányítja védjegyjogot sértő árukhoz a fogyasztókat, amelyek megegyeznek a védjegy-oltalom alatt álló kifejezésekkel, valamint a szűrési rendszerük nem elegendő. A Bíróság megállapította, hogy az online piac üzemeltetője maga a saját tevékenységével nem használja a védjegyeket, ha csupán annyi a tevékenysége, hogy lehetővé teszi az ügyfelei számára, hogy azok védjegyekkel megegyező megjelöléseket jelenítsenek meg az oldalon. De ha a megjelenítések súlyozását is végzi (optimalizálja), akkor viszont olyan „tevőleges szerepet” is játszik, melynek révén nem mentesülhet a felelősség alól. Sőt, a Bíróság ezt követően azt is kifejtette, hogy egyes esetekben még a „tevőleges magatartásra” sincs szükség, mivel ha megfelelő gondosság mellett tudott vagy tudnia kellett volna olyan tényekről vagy körülményekről, amelyek alapján valamely gondosan eljáró gazdasági szereplőnek fel kellett volna ismernie az online eladásra való felkínálások jogellenességét, akkor haladéktalanul gondoskodnia kell a szóban forgó adatok eltávolításáról vagy az azokhoz való hozzáférés megszüntetéséről is, nem kell ehhez felszólítás sem. Ha pedig ezt nem teszi meg, felelőssége megállapítható, és kötelezhető arra, hogy intézkedéseket hozzon eladóként tevékenykedő ügyfelei azonosításában.³⁹

A *The Pirate Bay*-ügyben a világméretű fájlmegosztóval kapcsolatban mondta ki a Bíróság, hogy az üzemeltető az online megosztó platform önmagában ennek rendelkezésre bocsátásával és üzemeltetésével a magatartása következményeinek teljes ismeretében jár el a védelem alatt álló művek rendelkezésre bocsátása érdekében, indexálva és kategorizálva az említett platformon lévő torrentfájlokat, amelyek e fájlok felhasználói számára lehetővé teszik, hogy e műveket megtalálják, és azokat egy *peer to peer* hálózat keretében megosszák.⁴⁰

A Mircom ügyben megerősítette döntését, miszerint a torrent rendszeren keresztül történő megosztás nyilvánossághoz közvetítésnek minősül: ha valamely védelem alatt álló művet tartalmazó médiafájlnak egy *peer-to-peer* hálózat felhasználója által előzetesen letöltött szegmenseit az említett felhasználó végberendezéséről e hálózat más felhasználóinak ilyen berendezései felé feltöltik, jöhetnek e szegmensek önmagukban csak egy bizonyos letöltési aránytól kezdve használhatók.⁴¹

Az Európai Bíróság végül a C-682/18. ügyben kimondta, hogy az olyan videómegosztó platform vagy tárhely- és fájlmegosztó platform üzemeltetője, amelyen felhasználók védelem alatt álló tartalmakat jogellenesen hozzáférhetővé tehetnek a nyilvánosság számára, nem végzi e tartalmaknak az e rendelkezés értelmében vett „nyilvánossághoz közvetítését”, kivéve ha a platform pusztán rendelkezésre bocsátásán túl közreműködik abban, hogy ilyen tartalmakat a szerzői jog megsértésével a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tegyenek. Ez az eset áll fenn különösen akkor, ha ezen üzemeltető konkrétan tudomással bír a védelem alatt álló tartalom platformján való jogellenes hozzáférhetővé tételéről, és azt haladéktalanul nem törli vagy az ahhoz való hozzáférést haladéktalanul nem szünteti meg. Ugyanúgy kell megítélni azt

---

³⁸ Az Európai Bíróság 2011. július 12-i C-324/09. számú L'Oréal SA és tsai kontra eBay International és tsai ügyben hozott ítélete.

³⁹ Faludi Gábor: Alapjogok metszéspontja az internetes környezetben megvalósuló szerzői jog-sértések körében. In: Chronowski Nóra; Pozsár-Szentmiklósy Zoltán; Smuk Péter; Szabó Zsolt (szerk.): A szabadságszerető embernek: Liber Amicorum István Kukorelli. Budapest, Gondolat Kiadó 2017., 442-457. o.

⁴⁰ Az Európai Bíróság C-610/15. 2017. június 14. a Stichting Brein kontra Ziggo BV és XS4All Internet B ügyben hozott ítélete.

⁴¹ Az Európai Bíróság 2021. július 17-i C-597/19. számú Mircom International Content Management & Consulting (MICM) Limited kontra Telenet BVBA ügyben hozott ítélete.

is, ha az említett üzemeltető – noha tudja vagy tudnia kellene, hogy általában véve a platformján keresztül annak felhasználói védelem alatt álló tartalmakat tesznek jogellenesen hozzáférhetővé a nyilvánosság számára – nem hajtja végre azon megfelelő műszaki intézkedéseket, amelyek egy szokásos gondossággal eljáró gazdasági szereplőtől ebben a helyzetben elvárhatók annak érdekében, hogy hitelesen és hatékonyan lépjen fel a szerzői jogok e platformon való megsértése ellen. Továbbá az is ilyen megítélés alá tartozik, ha részt vesz a jogellenesen nyilvánossághoz közvetített védelem alatt álló tartalmak kiválasztásában, a platformján kifejezetten ilyen tartalmak jogellenes megosztására szolgáló eszközöket biztosít, vagy tudatosan elősegíti az ilyen megosztásokat, amit bizonyíthat az a körülmény, hogy az említett üzemeltető olyan üzleti modellt fogadott el, amely arra ösztönzi a platformja felhasználóit, hogy azon jogellenesen védelem alatt álló tartalmakat közvetítsenek a nyilvánossághoz. Az ügyben hozott döntés a tartalommegosztó szolgáltatókra vonatkozó új uniós szabályok irányába mutat.⁴²

Az online közvetítő szolgáltatókkal szemben alkalmazott jogérvényesítési eszköztár tekintetében hozott döntésekben az Európai Bíróság három fő területen mérte össze az alapjogokat egymással: egyértelműen látszik, hogy a szűrés, blokkolás tekintetében maradt leginkább az írott jog keretein belül, többszöri nekifutásra kidolgozva azokat az arányossági szempontokat, amelyek alapján a szűrés, blokkolás a rendelkezésre álló igények körében elrendelhető. A Bíróság által követett módszer igen hasonló volt a kivételek, korlátozások tekintetében alkalmazott módszerhez. A végfelhasználók személyes adatainak védelmét érintő esetekben arra hivatkozva, hogy az uniós jog nem ad mércét az érintett, egyébként az uniós jog által védett jogok összemérésére, végső soron a tagállamokra hárította a megfelelő egyensúly kialakítását, fenntartva azonban az irányelvi kereteket ebben a tekintetben. Bár nincs konkrétan alkalmazandó másodlagos uniós jog, a Bíróság ezekben az ügyekben arra jutott, hogy az uniós jog részét képező Emberi Jogi Charta által elismert jogoknak megfelelően kell érvényesülnie a nemzeti jogalkotó által kidolgozott és a nemzeti bíróság által alkalmazott szabályozásban, így az abból következő arányosság elvét kell figyelembe venni a konkrét nemzeti megoldások kidolgozása során.

A DSM-irányelv 17. cikke a tartalommegosztó szolgáltatók felelőssége szempontjából

A DSM-irányelv nem kis mértékben a korábban bemutatott előzmények hatására lezárta azt az elméleti vitát és beteljesítette azt a jogfejlesztést, amit az EUB végzett, hogy a tartalommegosztást végző tárhelyszolgáltatók az Eker-irányelv szerinti tárhelyszolgáltatóként működnek-e és így az Eker-irányelv. speciális felelősségi alakzatai alkalmazandók-e velük kapcsolatban, vagy „egyszerű” elektronikus kereskedelmi szolgáltatóknak minősülnek és így az általános felelősségi szabályokat kell velük szemben alkalmazni.⁴³

A DSM-irányelv 17. cikk (1) bekezdése a szerzői tulajdon megerősítése érdekében jelentőset lépett előre, amikor rögzítette, hogy a tartalommegosztó szolgáltatók a 2001/29/EK irányelv (és a WCT) értelmében vett lehívásra hozzáférhetővé tételt valósítanak meg. Azáltal, hogy ezek a szolgáltatók felhasználóvá minősültek, ami jellemzően/fogalmilag tudatos, szándékos

⁴² Az Európai Bíróságnak a 2021. június 22-én a C-682/18. (Youtube) és C-683/18. (Elsevier) sz. egyesített ügyekben hozott ítélete.

⁴³ Leistner, Matthias, European Copyright Licensing and Infringement Liability Under Art. 17 DSM -Directive Compared to Secondary Liability of Content Platforms in the U.S. – Can We Make the New European System a Global Opportunity Instead of a Local Challenge? Zeitschrift für Geistiges Eigentum/Intellectual Property Journal (ZGE/IPJ), 2020, Issue 2, 123-214. o., Eleonora Rosati: The legal nature of Article 17 of the Copyright DSM Directive, the (lack of) freedom of Member States and why the German implementation proposal is not compatible with EU law, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 15, Issue 11, November 2020, 874–878. o., Quintais, João. The New Copyright in the Digital Single Market Directive: A Critical Look. European Intellectual Property Review 2020/1.

tevékenységet jelent, végeredményben megszűnt az alapja annak a felelősségkorlátozó hivatkozásnak, hogy nem tudnak az esetleges jogsértésről, vagy az adott helyzetben általában elvárható magatartás tanúsítása esetén ne kellene tudniuk róla és emiatt szükség lenne a felelősségük korlátozására. Ilyen módon pedig a közvetítő szolgáltatókra (azon belül a tárhelyszolgáltatókra) vonatkozó felelősségkorlátozási szabályok alkalmazása nem is lehet célszerű az esetükben. Az irányelvi rendelkezések alapján szerzői jogi szempontból az „egyszerű elektronikus kereskedelmi szolgáltatókhoz” hasonlóan „egyszerű” felhasználónak minősülnek, „aktív kapuőrökké váltak”.⁴⁴ Ezzel az átminősítéssel felsorakoztak a végfelhasználók mellé, akik tekintetében persze eddig sem volt kérdéses, hogy ha tartalommosztó szolgáltatónak nem is, de szerzői jogi értelemben mindenképp felhasználónak minősülnek. E változtatást úgy is lehet értelmezni, hogy a szerzői rendelkezési jog határozott erősítést kapott, mivel kiterjedt egy olyan tevékenységi kör jogosítására, amely jelentős bevételeket hozhat a jogosultak számára. A DSM-irányelv ezen eleme erős garanciája a szerzői kizárólagos jog hatékony érvényesíthetőségének.

Abból, hogy a tartalommosztó szolgáltatók felhasználónak minősülnek, értelemszerűen következik az is, hogy a megvalósított felhasználáshoz engedélyt kell kérniük a jogosultaktól. Az engedélyszerzési kötelezettség kifejezett kimondása a kizárólagos jogi kelleg szükségzerű velejárója. Az irányelv azonban itt is speciális megoldást alkalmaz: a tartalommosztó szolgáltató által szerzett engedély kiterjed a végfelhasználók nem kereskedelmi célú, illetve nem kereskedelmi mértékű bevételt eredményező cselekményeire is, illetve ha a végfelhasználó szerzett engedélyt (akár kereskedelmi célra), akkor az ő engedélye is „fedí” a tartalommosztó szolgáltató ehhez szorosan kapcsolódó magatartását. Bár mindkét szereplő felhasználónak minősül, az engedélyszerzés során szinte tisztán⁴⁵ egyablakos jogszerzési modell nem egyedülálló a szerzői jogban és a szereplők kiegyensúlyozatlan pozíciójából fakadóan akár hatékonyabb is lehet, mint a külön-külön engedélyezés. Figyelemmel arra is, hogy jellemzően itt nincs önálló bevételszerzés a két szereplő által, önmagában semmiképp nem tekinthető az újonnan megnyert szerzői engedélyezési jog indokolatlan megszorításának az egyablakos engedélyezés bevezetése. Sőt, ha a végfelhasználóra nem terjedne ki a tartalommosztó által szerzett engedély, az azzal járna, hogy a tartalommosztó tevékenysége adott esetben egy jogsértő feltöltéshez kapcsolódna, aminek a megítélése értelmező szabályok nélkül lehetetlen volna. (Ezzel a megoldással kapcsolatban egyébként az irányelv preambuluma sajnálatos módon nem tartalmaz semmilyen magyarázatot.)

A kizárólagos engedélyezési jog biztosításából nem csak az engedély megszerzésének kötelezettsége fakad, hanem az engedély elmaradásából fakadó jogsértésért való közvetlen felelősség is mind a szolgáltató, mind a végfelhasználó oldalán. Az irányelv azonban itt is egy újabb komplex rendszert vezet be a tartalommosztó szolgáltatóval szemben az engedély megszerzésének elmulasztásáért való felelősség alóli mentesülésre, úgy, hogy a végfelhasználó felelősségének rendje (elvileg) érintetlen marad. (Jelen tanulmányban csak a felelősségi konstrukció alapesetével foglalkozom.) Látni kell, hogy a felelősség alóli mentesülés feltételei a felróhatóság (adott helyzetben általában elvárható magatartás) megállapíthatóságának kritériumait jelentik a tartalomszolgáltatók tekintetében, noha az irányelv általában a felelősség kizárásának feltételeként fogalmazza meg őket. Ilyen módon az itt előírt feltételeknek megfelelő szolgáltató nem csak a polgári, hanem a büntetőjogi vagy más jellegű felelősség alól is mentesül, bár azt értelemszerűen mindig valamely jogág szerinti eljárásban fogják megvizsgálni. (Ugyanakkor a magánjogi felelősség jellegéből fakadóan ha az alól mentesül a szolgáltató, akkor büntetőjogi felelőssége sem lesz megalapozható.)

---

⁴⁴ Giancarlo Frosio, Sinumal Mendis: Monitoring and Filtering: European Reformer Global Trend? The Oxford Handbook of Online Intermediary Liability, Oxford University Press, 2020. 4. o.

⁴⁵ Amennyiben a végfelhasználó üzleti célú felhasználást végez, a tartalommosztó által szerzett felhasználási engedély nem fedí a végfelhasználó tevékenységét, ilyen esetben külön engedélyt kell szereznük.

A felelősség alóli mentesülés első feltétele, hogy a felhasználó igazolja, hogy minden tőle telhetőt megtett az engedély megszerzése érdekében. A tőle elvárhatóság („best efforts”) körében vizsgálni kell a szolgáltatás típusát, közönségét és ennek méretét, valamint az érintett művek vagy más teljesítmények típusát, továbbá a megfelelő és hatékony eszközök rendelkezésre állását és a szolgáltatókat terhelő költségeit. Hogy ezek végső soron milyen elvárásokat is jelentenek, a bíróságok feladata lesz meghatározni. Fontos azonban látni, hogy nem objektív a felelősség alapja, mivel nem azon múlik, hogy megtörtént-e az engedélyszerzés, hanem azon, hogy a felhasználó mindent megtett-e az engedély megszerzése érdekében. A felelősség beszámítási pontja ilyen módon átcúsúzik a jogosulttól (adott-e engedélyt vagy sem) a felhasználó oldalára (minden tőle telhetőt megtett-e). Ez a (pontosabban ehhez hasonló) konstrukció eddig a szerzői jogsértésért való felelősség tekintetében csak a kártérítési igény megítélése körében volt ismert.

A felelősség alóli mentesülés második, konjunktív kritériuma szerint a tartalomjegyző szolgáltatónak igazolnia kell, hogy a szakmai gondosság magas szintű ágazati normái szerint minden tőle telhetőt megtett annak biztosítása érdekében, hogy azon konkrét műveket és más védelem alatt álló teljesítményeket, amelyekre vonatkozóan a jogosultak megadták a szolgáltatóknak a lényeges és szükséges információkat, elérhetetlenné tegye. Ez lényegében a jogosulti közreműködéssel történő előzetes szűrés kötelezettségét teremti meg a szolgáltató számára arra az esetre, ha nem sikerülne engedélyt szerezni a felhasználáshoz a jogosulttól. Jelentős az az aspektusa ennek a feltételnek, hogy a szűrés csak akkor és olyan terjedelemben terheli a szolgáltatót, amilyen adatokkal őt a jogosultak ellátták. Ez abban az esetben is, ha egyébként (még) nem sikerült engedélyt szereznie a felhasználáshoz, a szerződéselőkészítő szakaszban is komoly együttműködést követel a jogosultakkal. Máshonnan közelítve, ha a jogosult nem is ad engedélyt, de érdekében áll a szűréshez szükséges adatokat szolgáltatni a szolgáltató számára, hogy az engedély megadásáig se kerüljenek fel alkotásai a szolgáltatásba. Végső soron a kizárólagos jogból fakadó lehetőségeket megszorítva ez extra, új típusú kötelezettséget telepít a jogosultakra a jogaik védelme érdekében. Ha nem működnek együtt a szolgáltatóval, az azzal a veszéllyel jár, hogy a szolgáltató könnyebben mentesül a jogsértésért való felelősség alól.

Végül, a felelősség alóli mentesülés harmadik feltételeként minden esetben a jogosultak megfelelően indokolt értesítésének kézhezvételét követően haladéktalanul intézkednie kell az értesítés tárgyát képező művek vagy más védelem alatt álló teljesítmények hozzáférhetetlenné tétele vagy honlapjairól történő eltávolítása érdekében, valamint minden tőle telhetőt meg kell tennie azok jövőbeli feltöltésének megakadályozására. Erre minimálisan amiatt van szükség, mivel a tartalomfelismerő rendszerek jelen pillanatban még erős korlátokkal működnek, ilyen módon pedig nem zárható ki, hogy jelentősebb mennyiségű jogsértő tartalom csúszik át rajtuk és válik jogosulti engedély nélkül is megosztásra.⁴⁶

Megállapítható, hogy az irányelv nem csak a kizárólagos jog érvényesítésének legfontosabb eszközeként szolgáló objektív felelősséget számolja fel ezzel a döntően technológiai alapú felelősségkorlátozási rendszerrel, hanem végeredményben a jogi úton való, klasszikus igényérvényesítés mezsgyéjét is igen szűkre vonja.

Ha ugyanis nincs a szolgáltatónak engedélye a felhasználásra, de egyébként a felelősség alóli mentesülés érdekében rendszeresíteni tudja a technológiai szűrést, illetve – szintén technológiai úton – szolgáltatásából eltávolítja felszólításra a mindezek ellenére jogsértően felkerült tartalmakat, mentesül a felelősség alól. Az irányelv (66) preambulumbekzdése a jogsértésért való objektív felelősség tarthatatlanságát és az előbb leírt felelősségkorlátozási rendszer bevezetését csupán azzal indokolja, hogy az online tartalomjegyző szolgáltatók nem az általuk, hanem a felhasználóik által feltöltött tartalmakhoz biztosítanak hozzáférést.

---

⁴⁶ Közlemény 2. pont

Az EUB főtanácsnoka az objektív felelősség fenntartását a következők miatt tartja elfogadhatatlannak: mivel egyrészt a tartalmegosztó szolgáltatások felhasználói anélkül teszik online elérhetővé az ezeken található tartalmakat, hogy a szolgáltatók e tekintetben előzetes kiválasztást végeznének, másrészt pedig mivel e szolgáltatók valószínűleg nem tudják az ily módon feltöltött összes, létező és jövőbeni mű és védelem alatt álló teljesítmény tekintetében valamennyi jogosult engedélyét megszerezni, az ilyen objektív felelősség teljes gazdasági modellváltásra kényszerítené az említett szolgáltatókat, és ennek keretében még az interaktív „web 2.0” modelltől is meg kellene válniuk.⁴⁷ Az az evidencia tehát, hogy a felhasználó tud, illetve tudnia kell a felhasználásról, ebben az esetben megszűnik létezni: a szerzői jog alapvető struktúrájában történik lényegi változás.

Álláspontom szerint mindkét érvelésben összemosódik a szolgáltatónak a saját magatartásáért való felelőssége és a végfelhasználók magatartásáért való felelősségének kérdése. A tartalmegosztó szolgáltatónak a felelőssége elsődlegesen a saját mulasztása miatt kellene, hogy fennálljon, ami abban nyilvánulhat meg, hogy elmulasztott szerződést kötni. Az irányelvi szabályozás azonban továbbmegy ennél, mivel a felelőssége csak akkor áll be, ha azt sem tudja igazolni, hogy az adott helyzetben elvárható legnagyobb gondossággal járt el a szerződés megkötése érdekében, ami már önmagában szubjektív alapra helyezi a felelősségét. Ezen túlmenően a mentesüléshez a fent leírt cselekményeket is teljesítenie kell, hiszen ha nem szerzett engedélyt, akkor a végfelhasználók cselekményeit sem tudja jogszerűvé tenni ezen az úton.

A végfelhasználó tevékenységével kapcsolatban a korábbi helyzethez képest a tartalmegosztó szolgáltató felelőssége annyiban szigorodott, hogy már nem csak eltávolítási kötelezettsége merül fel, ha jogsértő tartalom válna elérhetővé a szolgáltatásában, hanem egy előzetes szűrési kötelezettsége is bevezetésre került, ami eleve azt a célt szolgálja, hogy engedély nélküli helyzetben se tölthessen fel a végfelhasználó engedélyezetlen tartalmat. Fontos, hogy ezek a kötelezettségek csak akkor játszanak szerepet, ha a szolgáltató végül abba a helyzetbe kerül, hogy nem tudott engedélyt szerezni a felhasználáshoz. Az előzetes szűréshez viszont mindenképp kell a jogosult közreműködése, hiszen ő adja meg azokat az információkat, amelyek szükségesek a szűréshez. Ez azonban biztos, hogy önmagában nem elégséges eszköz a jogosult számára, hiszen ilyen esetben örülhet ugyan annak, hogy nem kerülnek megosztásra a tartalmak, de az elmaradó engedély fejében járó jogdíjtól elesik.

Az objektív felelősség eltűnését a szabályozás a szolgáltató technológiai védekezési kötelezettségével kompenzálja. A felhasználó oldaláról érthető, hogy miért praktikus ez a megoldás, hiszen ha nem kap engedélyt a jogosulttól, lényegében abba a helyzetbe kerül, mint a közvetítő szolgáltató: nem fogja tudni egyesével nyomon követni a feltöltött tartalmak jogszerűségét. Ezt azonban minden erejével meg fogja próbálni elkerülni, ahogy arra a főtanácsnok jutott a C-682/18. ügyben. A jogosult oldaláról vizsgálva azonban egyáltalán nem kedvező a helyzet: végső soron a szerződéskötés elmaradása kiszolgáltatottá teszi a jogvédelmét a szolgáltató technológiai megoldásainak. Nem az a probléma, hogy a jogvédelem algoritmikus alapúvá válik, hanem hogy mindez a felhasználóra van bízva. A jogsértés ugyan nem történik meg (vagy a megfelelő adatok szolgáltatása esetén csak igen kis eséllyel), viszont engedély és ennek alapján díjfizetés sem történik a jogosult felé. A klasszikus jogérvényesítés a teljesen tudatos jogsértések körére szorul vissza. Ez a másik oldala annak a dilemmának, amit Elkin-Koren úgy fogalmaz meg: korábban a szerzői jogi tartalmak elérhetőek voltak, ha csak nem bizonyultak jogsértőnek, ma az algoritmusok eltávolítják a tartalmakat hacsak a szerzők nem jogosították őket kifejezetten.⁴⁸

A Lengyel Kormány által az Európai Bíróságon indított eljárás fókuszában az a kérdés áll, hogy a megelőző nyomon követés kötelezettsége a felhasználók által online elérhetővé tenni

---

⁴⁷ 32. pont

⁴⁸ Niva Elkin-Koren, Fair Use by Design, UCLA Law Review 64 (2017), 1082–1100. o.

kívánt tartalmak tekintetében a végfelhasználói véleménynyilvánítás szabadságához fűződő jog aránytalan korlátozásának minősül-e és emiatt nem megengedhető. A jogosulti oldalról feltehető úgy is a kérdés, hogy elegendő-e a szerzői jog hatékony védelme megőrzéséhez az, hogy az irányelv elengedi a felhasználó objektív felelősségét és általános szabályként egy alapvetően szubjektív alapú felelősségi rendet vezet be, illetve ennek ellentételezéseként kizárólag az azonosítható, hogy megjelenik a rendszerben az előzetes nyomonkövetés eszköze.

A főtanácsnok a már hivatkozott véleményében emlékeztet arra, hogy a kizárólagos jog kiterjesztését megelőzően a jogosultaknak kellett a tartalommosztó szolgáltatásokat nyomon követniük és értesítés útján szolgáltatójuk tudomására kellett hozniuk a szolgáltatásokon található jogsértő tartalmakat az eltávolítás érdekében, ami túl nagy teher számukra és nem is teszi lehetővé a felhasználások hatékony ellenőrzését számukra.⁴⁹ Valójában ez a módosítás továbbra sem tehermentesíti a jogosultakat, ugyanis ha a felhasználó elmulasztaná az engedélyszerzést, a jogaik védelme érdekében még aktívabb fellépésre vannak kényszerítve, hiszen a potenciális felhasználók felé el kell juttatniuk az engedélyezési körbe tartozó alkotások és más teljesítmények azonosító adatait. Ez azonban meglehetősen magas követelménynek tűnik azokkal a szolgáltatókkal szemben, akik még nem szerződtek az adott jogosulttal.

Fontos aspektusa a főtanácsnok véleményének, hogy az előzetes nyomonkövetés kötelezettséget szűken értelmezi és nem terjeszti ki azokra a tartalmakra, ahol érdemi vizsgálatot kellene folytatnia a szolgáltatóknak arra vonatkozóan, hogy ténylegesen azonos tartalmakról van-e szó.⁵⁰ Ez az algoritmikus jogvédelem határát szűkebbre szabva megnyitja a lehetőséget a „hagyományos” jogérvényesítés, a bírói úton folytatott jogviták számára, ami a szerzői jogi védelem számára ugyanolyan kedvező, mint a véleménynyilvánítás szabadságát élvező mosztó felhasználók számára.⁵¹

A főtanácsnok rámutat, hogy az előzetes szűrés a szerzői jog esetleges megsértésének megtorlása helyett, annak megelőzése érdekében került bevezetésre, amelynek során a felhasználók által online elérhetővé tenni kívánt információkat ellenőrizni kell, és közzétételüket megelőzően korlátozni kell azokat az információkat, amelyek ilyen sérelmet okozónak minősülhetnek.⁵² A Parlament és a Tanács maga is elismeri, hogy ezek a rendelkezések arra irányulnak, hogy a tartalommosztó szolgáltatókra hárítsák az e szolgáltatásokon keresztül elkövetett szerzői jogi jogsértések ellenőrzésének terhét, a szerzői jog digitális környezetben való megfelelő alkalmazásának ellenőrzését. A jogalkotó nem ruházhatja át ezt a hatáskört és háríthat az említett szolgáltatókra minden, a felhasználók alapvető jogaival való, ebből eredő beavatkozásokkal kapcsolatos felelősséget.⁵³

Következtetések

A kialakult szabályozás sajátos hatással van az alapjogi szinten tulajdoni védelem alatt álló szerzői kizárólagos jogra: megsértése esetére szubjektív feltételek teljesüléséhez köti a felelősség alóli mentesülést, másrészt a szerzőre kockázatminimalizálási feladatot ró azáltal, hogy rá telepíti az adatszolgáltatás kötelezettségét annak érdekében, hogy a szolgáltató elkerülhesse a felelősségre vonást.⁵⁴

---

⁴⁹ 53. pont.

⁵⁰ 205. pont.

⁵¹ 223. pont.

⁵² 79. pont.

⁵³ 84. pont.

⁵⁴ Husovec, Martin and Quintais, João, How to License Article 17? Exploring the Implementation Options for the New EU Rules on Content-Sharing Platforms (January 2021). GRUR International (Issue 4/2021, forthcoming), <https://ssrn.com/abstract=3463011>.

Ez pedig ugyan a teljes irányelvi megoldás értékelésével erősíti a szerző kizárólagos jogát, ilyen módon helyrebillenti azt az egyensúlytalanságot, amely abból fakadt, hogy a szerző nem tudott szerzői jogi alapon fellépni a tartalomjegyző szolgáltatók ellen, ugyanakkor olyan megoldással él, amely a jog kizárólagos, abszolút jellegét jelentős mértékben erodálja azáltal, hogy szubjektív alapon helyezi a felelősséget és végső soron a felhasználó technológiai eszközeire bízva a végfelhasználói jogkövetés kikényszerítését. A 17. cikk okozta hatás a szerzői jog rendjén Lábody Péter szavaival a Richter-skála szerinti 9. fokozatú földrengéshez mérhető.⁵⁵

A DSM-irányelv 17. cikkének elfogadásával az uniós jogalkotó nem csak megerősítette azt a bírósági gyakorlatot, amely a tartalomjegyző szolgáltatók tevékenységét fokozatosan felhasználásként értelmezte, de túl is haladt a szabad felhasználási ügyekben alkotott keretrendszeren, valamint a jogérvényesítési ügyekben végzett jogfejlesztő tevékenységen. Nem implementálta a korábban szabályozott jogviszonyokat a modern technológiai környezethez, hanem jelentős mértékben meg is változtatta a kereteket. A gondosság jogi fogalmát viszonylag konkrét technológiai tartalommal töltötte meg, ami a tulajdon védelmének eszköztárát is jelentősen megváltoztatta.

Figyelemmel arra, hogy az eddigi uniós bírósági gyakorlat a másodlagos jogi kereteket nem feszítette szét, hanem azok keretei között vagy azok alatt, de az Alapjogi Chartára építve le tudta vezetni az uniós jogi aktusok alapjogi megfelelését, nem várható, hogy az Európai Bíróság az új másodlagos jogi eszköz, a DSM-irányelv 17. cikkének érvénytelenségét a jelenleg zajló eljárásban megállapítsa az alapjogok meg nem engedett megsértésére hivatkozva. Jól látható, hogy megtalálható az az értelmezési tartomány, amelyben a alapjogi sérelem nem áll fenn.

Ez azonban nem jelenti azt, hogy a szerzői jog bírói úton történő jogvédelmének átváltozása a felhasználó részéről biztosított technológiai védelemmé minden további nélkül összeegyeztethető lenne a WCT 14. cikkével, hiszen az új rezsím nem a jogsértések elkövetése elleni szankciókra, hanem a jogsértések megakadályozására helyezi a hangsúlyt. Az új szabályozás egyértelműen törekszik arra, hogy a jogsértés lehetőségét olyan körre szorítsa, ahol végső soron csak a legsúlyosabb, legnyilvánvalóbb sérelmek ellen van bírósági úton fellépési lehetőség. Hogy ez a rendszer ténylegesen hatékony jogvédelmet fog-e tudni biztosítani, a gyakorlat fogja megmondani.

---

⁵⁵ Lábody Péter: Szerzői jogi „user-sabadságok” a globális tartalomjegyző platformokon. In *Medias Res*, 2021/1. 103. o.

© Grad-Gyenge Anikó

MTA Law Working Papers

**Kiadó: Társadalomtudományi Kutatóközpont (MTA Kiválósági
Kutatóhely**

Székhely: 1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4.

Felelős kiadó: Boda Zsolt főigazgató

Felelős szerkesztő: Kecskés Gábor

Szerkesztőség: Hoffmann Tamás, Mezei Kitti, Szilágyi Emese

Honlap: <http://jog.tk.mta.hu/mtalwp>

E-mail: mta.law-wp@tk.mta.hu

ISSN 2064-4515

**AI and Law Series támogató: az Innovációs és Technológiai
Minisztérium és a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs
Hivatal a Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium
keretében**